

**DESPRE PROBLEMATICA PREOȚILOR ROMÂNI REFUGIAȚI
DIN TERITORIILE CEDATE (1940-1941)¹****ABOUT THE PROBLEM OF ROMANIAN PRIESTS WHO TOOK
REFUGE FROM THE CEDED TERRITORIES (1940-1941)**

Ioan Opriș*

Abstract

The territorial cessions of 1940 required exceptional protective measures for all kinds of refugees, including priests. This article focuses on what happened to many of these people, disinherited overnight and thrown out of their houses and belongings after the re-occupation of Bessarabia and North Bukovina by the USSR and of the Cadrilater by Bulgaria (in the summer of 1940 and in the following year),

Keywords: territorial cessions, 1949, the Church, Bessarabia, North Bukovina, the Cadrilater.

Cesiunile teritoriale din anul 1940 au impus măsuri excepționale de protecție a refugiaților de toate felurile, dar și a preoțimii. Ce s-a întâmplat cu mulți dintre acești dezmoșteniți peste noapte și izgoși de la casele și avutul lor după reocuparea acestor teritorii în vara anului 1940 și în anul următor constituie obiectul acestui articol. Directorul cultelor, Șt. Brăișteanu, referindu-se la preoții din Basarabia, a propus o consfătuire cu toți ierarhii, prezidată de Patriarh, cerând ca repartizarea celor refugiați „să fie făcută cu toată grija și cu toată dragostea”². Basarabienii și bucovinenii au fost cei dintâi loviți de hotărârile politico-militare, siliți să-și caute rosturi în țară. Problemele lor au trebuit rapid rezolvate, fiind vorba de câteva sute de situații, astfel că Patriarhia și ministerul s-au străduit să le găsească refugiaților locuri de muncă, adăpost și să le arate toată compasiunea. Tot atunci, Societatea Națională de Cruce Roșie a României a înștiințat Ministerul

¹ Vezi Ioan Opriș, *Misiunea ortodoxă română în Transnistria (1941-1944)*, în Gh. Buzatu, Stela Cheptea, Marusia Cârstea (coordonatori), *Istorie și societate*, vol. III, București, Editura Mica Valahie, 2006, p. 261-284.

* Cercetător, Muzeul Național de Istorie a României, Centrul Național pentru Cercetare și Documentare în Domeniul Muzeologiei; doctor în istorie.

² Vezi referatul către ministrul Cultelor și Artelor nr. 032210/10-VII-1940, A.N.I.C., fond *Ministerul Cultelor și Artelor*, dosar 114/1940, vol. I, f. 3.

Cultelor și Artelor că sprijină demersurile în contul refugiaților, angajându-se să facă evidențierea celor din Basarabia și Bucovina, alcătuiind fișe alfabetice și urmărind în primul rând pe refugiații funcționari³.

Pentru preoții Mihai Ispas din Colibași (județul Cahul) și Vasile Dămălache din Vadul lui Isac (județul Cahul) s-au găsit rapid locurile potrivite: la biserica Țigănești din județul Muscel⁴.

Anul 1940 părea că le aduce bisericilor Basarabiei un plus de sprijin, chiar și fonduri pentru cele mai importante. Parohul de la Catedrala Cetății Albe s-a adresat, la 20 februarie, ministerului, sperând să fie ajutat cu fonduri pentru renovarea edificiului. Tocmai se împlineau 100 de ani de la fondare, iar 2/3 din pictură era deja executată, pictorul P. Piscarev angajându-se să încheie lucrarea. Prefectul, parohul și membrii Comitetului de restaurare și-au pus nădejdea în minister, de unde Ion Nistor le-a acordat 20 000 lei⁵.

Un alt paroh harnic, I. D. Gâdea de la biserica din Tabacu (județul Ismail) - o așezare săracă de cărăuși, cu doar 998 ha de pământ arabil, dar cu o biserică ridicată în 1818 – i-a cerut ministrului Ion Nistor să-i sprijine, acesta aprobându-le 150 000 lei⁶. Aceasta și pentru că văzuse așezământul și-i apreciasse valoarea. Tot în județul Ismail, cei din Cășlița, de pe Prut, au solicitat sprijin pentru biserica lor de lemn, datând din 1852, a cărei reparație, începută în 1938, a fost încheiată cu banii ministerului (10 000 lei) aprobați de Șt. Ciobanu⁷.

Și alții au venit în sprijinul celor nevoiți să fugă din calea autorităților sovietice: prof. univ. Șerban Ionescu, directorul Universității populare „Solidaritatea”, a propus organizarea unor cursuri de vară, începând cu 4 august, la Râmnicu-Vâlcea, în „scop moral și religios cum și de susținere a sentimentului național în sufletele refugiaților bucovineni și basarabeni din localitate”⁸.

O delegație de profesori de la Liceul militar „N. Filipescu” din Târgoviște (mănăstirea Dealu) a prezentat, la 17 august, chiar ministrului Cultelor și Artelor, propuneri pentru „o mai clară orientare în noul ritm de viață național-creștină, pentru înjgheburile unui nou program de activitate, pentru Biserică și Neam”⁹.

Toate evenimentele interne și mai ales cele externe au precipitat în acea vară pregătirile și au impus măsuri excepționale, de un evident dramatism. La Ministerul Afacerilor Străine, în luna august, au avut loc mai multe reuniuni ale

³ Cf. adresei SNCR nr. 3348/ 11-VII-1940, *idem*, f. 6.

⁴ În *loc.cit.*, f. 14.

⁵ Vezi adresa parohiei nr. 110/20-I-1940, înregistrată cu nr. 010185/ 29-II-1940, A.N.I.C., fond *Ministerul Cultelor și Artelor*, dosar 171/1940, f. 1, iar la f. 3-5 și fotografiile anexate.

⁶ Cf. cererea înregistrată la minister cu nr. 126345/ 4-VI-1940, *idem*, f. 7.

⁷ Cf. cererea din 30-V-1940, înregistrată la minister cu nr. 026356/ 4-VI-1940, *idem*, f. 12.

⁸ Cf. adresa Universității de vară către Ministerul Cultelor și Artelor, înregistrată cu nr. 036034/1-VIII-1940, *idem*, f. 27.

⁹ Vezi în cererea de audiență a preotului profesor dr. Constantin Nițescu, înregistrată cu nr. 037496/9-VIII-1940, *idem*, f. 64.

diplomaților și reprezentanților Cultelor pe tema cedării Cadrilaterului și a consecințelor unei atari situații. Delegații Ministerului Cultelor și Artelor, Zenovie Pîclișianu (pentru culte) și Marius Bunescu (pentru arte), și-au informat șefii despre gravitatea chestiunii, propunând măsuri pentru rezolvarea aspectelor umanitare¹⁰.

Cum Episcopia Constanței era implicată direct, aceasta a informat Ministerul Cultelor și Artelor asupra situației bunurilor bisericești și a slujitorilor Bisericii din Cadrilater. În județul Caliacra funcționau 126 de membri ai clerului ortodox, iar în județul Durostorum încă 126, plus cei care serveau cele 114 geamii și moschei¹¹. Cu excepția mănăstirii Dervent – situată pe un teren de 6820 m², donat de Paraschiva Gheorghiu, în 1937, și care fusese înzestrată, tot atunci, cu 23 ha de pădure în baltă și cu o donație de 5 ha de pământ arabil – slujitorii celorlalte biserici au fost nevoiți să se preocupe de salvarea odoarelor ecleziiale, a arhivelor și averii mobile. Dar nici slujitorii cultului mahomedan n-au rămas pasivi ci, dimpotrivă, au privit măsura retrocedării cu multă temere. Astfel, Ali Mehmed, muftiul de la Caliacra și Mehmet Nuri, președintele comunității turcești de la Bazargic – reprezentând peste 85 000 de credincioși musulmani – au cerut guvernului român protecție și sprijin, conștienți de greutatea care apăsa asupra acestuia, odată cu cedarea Basarabiei și nordului Bucovinei. „Îndemnați de conștiința noastră și de apelul populației turce, care dorește să trăiască și mai departe sub steagul românesc – scriau cei doi lideri – prin noi protestăm pe lângă guvernul țării, trecerea acestui ținut sub stăpânirea statului bulgar, pe care o socotește neîntemeiată în pretențiunile sale asupra Cadrilaterului”¹².

Căci, „strigând încrezători la dreptatea cauzei românești că nu vrem să recunoaștem nicio stăpânire afară de cea românească pe acest colț al Dobrogei”, reprezentanții amintiți arătau că populația turcă, în semn de solidaritate, „va părăsi împreună cu frații români aceste meleaguri”¹³.

Din partea populației turce din județul Durostor, muftiul Sadic Ibrahim, președintele comunității musulmane, Kemal Hamdi, președintele Societății Culturale Turce, prof. Mehmet Fehmi, fost senator și deputat, prof. Omer Vehbi, fost senator și deputat, și inspectorul școlar Zahid Bostuna s-au adresat tot guvernului român: „precum în anul 1913 și în 1919 ne-am manifestat dorința în unanimitate, prin congrese și memorii, de a rămâne sub stăpânirea statului român, tot astfel și azi venim să facem același lucru”, căci „întreaga populație turcă, din proprie inițiativă și din îndemnul sincer al sufletului nostru, vă exprimăm completa

¹⁰ În referatul directorului general al Cultelor, Moise Ienciu, înregistrat la nr. 039245/20-VIII-1940, *idem*, f. 75.

¹¹ În adresele cu nr. 6393 și 9638/23-VIII-1940, *idem*, f. 29, 78.

¹² Cf. memoriului populației turcești din județul Caliacra, 15.VIII.1940, *idem*, f. 94.

¹³ *Ibidem*.

noastră lealitate și indisolubila noastră atașare la statul român”¹⁴. Simțindu-se „cei dintâi sacrificați”, au ținut să arate că „nimeni dintre noi nu dorim să ne întoarcem sub stăpânire bulgară. Exodul populației turce din Cadrilater, exod care mai ales în ultimul timp a luat un caracter catastrofal, după cum știți, e o dovadă peremptorie a tratamentului fraților noștri în regatul vecin”¹⁵. Ca să-și întărească poziția, scriau: „suntem gata la orice sacrificii pentru a rămâne înăuntrul statului român; strămutare de hotare sau schimb de populație, plebiscit sau orice măsură ni s-o cere, ca să dovedim indisolubila noastră alipire de statul român, unde ne bucurăm de o îngrijire și atenție părintească”¹⁶.

La 19 august 1940, Președinția Consiliului de Miniștri a comunicat subsecretarului de stat însărcinat cu coordonarea evacuărilor din Cadrilater, G. Strat, că acestea trebuie executate „în ordine, repede și complet”, fiind excluse schimbul de populație și operațiuni militare protectoare¹⁷. Grea povară pe umerii prestigiosului demnitar!

Complexitatea problematicii preoților români din Cadrilater o oferă și exemplul celor 40 de preoți care, în septembrie 1940, cereau ministerului să le recunoască calitatea de învățători; în 1924, 80 de învățători din Vechiul Regat au dat examenul de capacitate după un curs intensiv, fiind și hirotoniți pentru Cadrilater. Dintre aceștia, mai rămăseseră jumătate în 1940, pierzând la refugiu toate bunurile și descurcându-se cu greu¹⁸.

Experții diplomați și cei de la Culte au continuat consfătuirile în tot cursul lunii august, evenimentele precipitându-se, iar situația ajungând să-i depășească. Autoritățile române s-au confruntat atunci cu tot felul de aspecte, inclusiv cele privind protejarea intereselor naționale profunde căci, de exemplu, între refugiații din Basarabia și Bucovina de Nord – raportau cei de la Poliție – unii s-au repatriat „cu misiunea de a face spionaj în favoarea U.R.S.S.”¹⁹. Coloana a V-a – a vecinilor, dar și a Germaniei –, și-a întins astfel tentaculele, pregătind capcane mortale. Din asemenea rațiuni de siguranță, refugiaților basarabeni Inochentie Usov, episcop lipovean, Al. Sevesunov, diacon, și Teodor Machno, cântăreț bisericesc, li s-a fixat de către Poliție domiciliul în România, la Tulcea²⁰.

Peste toate dramele naționale și personale ale românilor răsăriteni, au venit și cele ale ardelenilor: în 26 și 28 august 1940, la Ministerul Afacerilor Străine,

¹⁴ *Ibidem*, f. 95.

¹⁵ *Ibidem*.

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ Cf. adresa Președinției Consiliului de Miniștri – Cabinet nr. 1114/19-VIII-1940, înregistrată la Ministerul Cultelor și Artelor cu nr. 0444294/21-IX-1940, *idem*, f. 165.

¹⁸ Cf. cererea delegatului preoților învățători din Cadrilater, făcută în numele acestora de pr. înv. C-tin Ștefănescu din comuna Denislov (jud. Durostor), către Ministerul Cultelor și Artelor, cu nr. 043949/19-IX-1940, *idem*, f. 163.

¹⁹ Vezi adresa Direcției Generale a Poliției nr. 61788/2-IX-1940 către Ministerul Cultelor și Artelor, *idem*, f. 149.

²⁰ Vezi nota Direcției Generale a Poliției – Siguranța cu nr. 24596/1-VIII-1940, *idem*, f. 157.

experții au înregistrat cu teamă tentativele diplomatice care anunțau că asigură cedarea Transilvaniei de Nord. S-a cerut, în regim de urgență, o situație concludentă a cultelor minoritare, îndeosebi a ordinilor călugărești și asociațiilor religioase, împreună cu averile acestora. Aceasta „în ipoteza că schimbul de populație va fi acceptat și va necesita o rectificare a frontierei”, mai ales în regiunile de margine²¹. La 29 august, ministrul Cultelor și Artelor a aprobat un atare demers. Părea că ideea unui schimb de populație – având ca model cazul turc – ar fi putut fi reținută și în diferendul româno-ungar. Teza în sine avea între susținători pe reputatul diplomat Vasile Stoica, cel mai bun cunoscător al problematicii românilor de la fruntariile naționale.

Evenimentele au lua-o însă înaintea pregătirilor administrative, așa că Dictatul de la Viena i-a surprins pe toți prin clauzele sale. Trăgând concluzii din precedentele cazuri basarabean și bucovinean, la 9 septembrie 1940, ministrul Cultelor și Artelor s-a adresat ierarhilor, trasând directiva: „repartizarea preoților refugiați din Transilvania este o chestiune urgentă și de o importanță covârșitoare”²². Aceștia au mărit în mod simțitor și dramatic numărul refugiaților.

Imediat după instalarea noului guvern, condus de Ion Averescu, mai multe măsuri administrative ale ministrului Radu Budișteanu au fost îndreptate împotriva evreilor. S-a cerut până și încetarea „odioasei pângăririi” din cartierul bucureștean Crucea de Piatră, unde, pe un perimetru redus, funcționau mai multe bordeluri controlate tot de evrei²³.

Noul ministru, Radu Budișteanu, reprezentând „statul naționalist, creștin și totalitar”, a interzis încă de la 8 septembrie 1940 achiziționarea și comercializarea obiectelor de cult prin magazinele evreiești, considerând că acele achiziții reprezentau „o pângărire a altarului și a slujitorilor săi, prea îndelung tolerată”, iar în zilele următoare a introdus reglementări pentru funcționarea sinagogilor²⁴.

Tot din București, Marin Bădescu-Dolj, din strada Popa Nan nr. 136, scria ministrului Cultelor, la 10 decembrie 1940, semnalând situația bisericii Udricani. Astfel, considera că aceasta se află plasată în „perimetru de cetăți pur jidănești”, având străzi numite Saul, Iuliu Barasch, Dr. Beck, Sinagoga. Petentul propunea, nici mai mult, nici mai puțin, decât schimbarea numelui acestor străzi în altele, la care „să stea scris cu litere mari numele martirilor noștri legionari, care, cu sacrificiul sângelui lor nevinovat, au spălat obrazul acestei țări”, și își încheia

²¹ Cf. referatul lui Moise Ienciu, nr. 040775/29-VIII-1940, *idem*, f. 145.

²² Vezi circulara Ministerului Cultelor și Artelor nr. 042372/9-IX-1940, *idem*, f. 151.

²³ Cf. deciziunea nr. 42180/8-IX-1940 și petiția dr. Aurel Vasii din Constanța, str. Vasile Lascăr nr. 21, care, la 19-IX, cerea la Ministerul Cultelor și Artelor să-și înceteze activitatea bordelurile, *idem*, f. 156, 161.

²⁴ A se vedea ordinele nr. 42180 și 423532, în „Monitorul Oficial”, partea I-a, nr. 216/17-IX-1940, reținut și în A.N.I.C., fond *Ministerul Cultelor și Artelor*, dosar 113/1940, f. 2.

scrisoarea cu îndemnul: „Pentru Sfânta Cruciadă de repunere a nației în drepturile ei, înainte cu Dumnezeu și voința noastră a tuturor!”²⁵.

Complicațiile nu au întârziat să apară căci, de exemplu, Librăria, Papetăria și Magazinul de Muzică, Legătoria de cărți și Tipografia fraților Moravetz (f. 1895) de la Timișoara reprezenta o firmă colectivă, nu doar evreiască²⁶. La fel, s-a interzis altei firme vechi - Fabrica Albert B. Schreiber din Brăila, producătoare de tapet, pânză de tulle și lustrin, ca și de sicrie – să mai producă!²⁷. S-a ajuns la o astfel de confuzie, încât Firma „Kraft & Drotleff” din Sibiu – autorizată din anul 1925 și cu vinderea icoanelor – să fie oprită de la această operațiune, deși era condusă de sași, iar din 1939 nu mai comercializa icoane, aceasta după ce au fost sechestrate 512 icoane de la evreul Vaida Alexiu și de care, totuși, firma sibiană nu era străină²⁸. Atare măsuri, înmulțite, exprimau aberațiile și intoleranța guvernanților, îndeosebi a legionarilor.

Măsurile țin seama de războiul deja declanșat, căutând soluții cât mai potrivite. Ordine, disciplină, întărirea autorității, toate derivă din tensiunea timpului. Astfel, cum s-ar înțelege nota de serviciu a secretarului general de la Culte și Arte, Vladimir Dumitrescu (cunoscut arheolog), prin care funcționarii „sub niciun motiv nu au voie să primească cereri pentru soluționare și să discute pe sălile ministerului cu particularii”²⁹? La fel, propunerea inspectorului general T. P. Păcescu de a folosi, în caz de mobilizare generală, străjerii pe post de curieri pentru muzee și minister³⁰.

Ciorovăiala tradițională dintre ortodocși și uniți n-a încetat odată cu venirea legionarilor. Nici n-ar fi fost posibil, în contextul de ură și dușmănie indus de liderii acestora în rândurile credincioșilor.

S-a cerut chiar un decret-lege care să oblige „capii autorităților civile și militare să participe la acea biserică românească/ ortodoxă sau unită/ al cărei ierarh are cel mai înalt grad în ierarhia ecleziastică, iar ajutorul/ subprefectul/ autoritățile civile și militare să reprezinte autoritatea pe lângă celălalt cult”³¹. Prefectul legionar de la Alba Iulia, Covrig Nonea, a sesizat situația aparte de la Blaj, unde există „o stare anormală de lucruri în ceea ce privește participarea autorităților civile și militare la festivitățile religioase care au loc cu ocazia sărbătorilor naționale”. Astfel, „anomalia rezultă din faptul că se creează o serie de animozități între cele două confesiuni, ortodoxă și unită, fiecare revendicându-și dreptul de

²⁵ A.N.I.C., fond *Ministerul Cultelor și Artelor*, dosar 113/1940, f. 15-16.

²⁶ Vezi memoriu din 2-X-1940, înregistrat la Ministerul Cultelor și Artelor cu nr. 046849/4-X-1940, *idem*, f. 22-24.

²⁷ *Loc.cit.*, f. 43.

²⁸ Vezi nota Direcțiunii Generale a Poliției, Poliția de Siguranță, nr. 82252/6-XI-1940 către Ministerul Educației Naționale, Cultelor și Artelor, înregistrată la nr. 057015/26-XI-1940, *idem*, f. 164.

²⁹ Vezi nota din 21-X-1940, A.N.I.C., fond *Ministerul Cultelor și Artelor*, dosar 113/1940, f. 25.

³⁰ Cf. referatul nr. 527/27-X-1939, *idem*, f. 23.

³¹ Vezi adresa Prefecturii județului Târnava Mare, nr. 520/25-IX-1940, către Ministerul Educației, Cultelor și Artelor, *idem*, f. 169.

întâietate asupra participării autorităților la serbări; biserica ortodoxă, pe motivul că este biserică majoritară, biserica unită, pe motivul că mitropolia unită, deci a unei biserici române și încă reprezentantul însuși al bisericii unite române are grad mai mare decât protopopul ortodox din localitate³². Sesizarea și propunerea, deopotrivă, au fost bine primite la minister, dr. Liviu Stan căutând o soluție pentru ambele părți.

În acele condiții, Ion Antonescu s-a adresat autorităților, la 10 septembrie, cu un ordin prin care se cerea: „aplicarea legalității integrale, fără niciun fel de deosebire”, care „formează baza oricărei instituții” și „înseamnă libertate de acțiune, lipsă de teamă, ridicarea prestigiului fiecăruia, sporirea inițiativei și curajul necesar pentru a munci și a înfăptui”³³. Generalul a apreciat cu acel prilej că dreptatea era „un drept recunoscut oricui îl are și trebuie aplicat oricui îl cere”, iar omenia, prin exemplul personal, trebuia să înlăture „cele două atitudini practice până azi, una de platitudini în sus și alta de brutalitate în jos”, care trebuie să dispară³⁴.

La fel, a pretins autorităților inițiativă, criteriu care, în viziunea sa, „trebuie ridicat la rangul de cult”, evident cu insistență în cadrul armatei³⁵.

Cele cinci criterii fundamentate pe ordine, disciplină și moralitate – enunțate la doar patru zile după preluarea puterii de către general și sprijinitorii acestuia – anunțau o nouă ordine!

Imediat a urmat un cortegiu de demersuri propagandistice, Constantin Giurescu, ca ministru al Organizării Renașterii Naționale, cerându-i lui Nicolae Zigre, colegul de la Culte și Arte, să popularizeze faptele pozitive prin radio și presă la o nouă rubrică, intitulată „Fapte de seamă”, și să le incrimineze pe cele negative³⁶.

Situația politică, dar și cea religioasă a românilor din teritoriile cedate, s-a dovedit deosebit de complexă, punând la grea încercare autoritățile. Parohul Clujului și totodată Episcop al Bisericii romano-catolice, Marton Aron, controla pe lângă 216 parohii din spațiul cedat Ungariei - slujite de 169 de preoți - și 80 de parohii cu 80 000 de credincioși, în teritoriul românesc. Înaltul ierarh a afirmat atunci într-o predică ținută în capitala Ardealului, Cluj: „Frații mei! Mâinile cari s-au contopit în anii trecuți, să nu desfacă. Cei norocoși, să nu abandoneze la margine de drum pe aceia cu cari până acum au marșat împreună. Mâinile cari s-au unit, să se strângă una pe alta, ca să vă simțiți și pe mai departe unul altuia pulsația

³² *Ibidem*.

³³ Ordinul nr. 4724/10-XI-1940 transmis la Ministerul Cultelor și Artelor cu nr. 42706/12-IX-1940, *idem*, f. 169.

³⁴ *Ibidem*, f. 170-171.

³⁵ *Ibidem*, f. 172.

³⁶ Cf. adresei Ministerului Organizării Renașterii Naționale în *loc.cit.*, dosar 115/1940, f. 50.

inimii și să auziți nerostită, bucurie și jale a fratelui”³⁷. A celui maghiar, bineînțeles!

Din septembrie 1940 și preoții legionari – cei fără licență în teologie – au presat autoritățile laice și religioase pentru a ocupa parohii la orașe. Venise vremea lor! Ei aveau – scrie Mihai I Enescu din comuna Bilcești, Câmpulung Muscel – „licența curatelor simțiri românești însuflețită cu doctoratul vieții apostolice și mucenicești”³⁸.

Tot felul de propuneri de purificare a clerului veneau, de altfel, dinspre legionari: un soldat de la Centrul de recrutare infanterie Făgăraș, Virgil T. Vârgolici, a propus imperativ ministrului Cultelor și Artelor ca și preoții să poarte obligatoriu barbă mare, subliniind că nu trebuie să uite că „actualul Patriarh al României, IPSS Nicodim, mergea adesea la braț cu călăul căpitanului, Călinescu, mai ales pe la diferite serbări”³⁹.

În același timp, Șt. Palaghiță, președintele Frăției Misionare Creștine „Arhanghelul Mihail”, a avansat cererea ca Fundația Culturală Regală să le dea clădirea Expoziției Cărții pentru a-și ține ședințele⁴⁰! Acesta tocmai intrase ca înalt funcționar public în Ministerul Cultelor și Artelor, deci cuvântul său avea ascultare.

Toleranța și îngăduința proverbială a românilor păreau a lua sfârșit. În ceea ce privește piesa lui Ion Luca, „Icarii de pe Argeș”, un poem dramatic pus în scenă la Teatrul Național, Asociația profesorilor de istorie, episcopul Emilian Antal, pr. dr. Stan Liviu (director general al Cultelor) și pr. dr. Șt. Palaghiță, după ce au previzionat-o, la 6 noiembrie 1940, au cerut interzicerea jucării ei, căci aducea „jigniri ale sentimentului național, cât și celui religios al Neamului”⁴¹. Obiecția cenzorilor era clară: autorul „n-a luat în considerare observațiunile noastre, dar nu și-a stăpânit nici nejustificata sa revoltă față de semnalul de alarmă ce am dat în întreaga lume bisericească”, dovedind „neînfrânata sa adversitate față de Biserica și credința strămoșească și față de străvechile tradiții religioase ale Neamului”⁴². Ironizându-l pe Manole, subliniind „dragostea fizică [care] circulă în toată statuia de carne a lui Manole”, la care „niciun naiv de dragoste spirituală nu visează în sborul lui artistic”, iar de la stareț „nu radiază decât duhuri demonice și bestialități

³⁷ Reținute în adresa Președinției Consiliului de Miniștri nr. 808/cc/7-X-1940, semnată de Ov. Vlădescu către Ministerul Educației Naționale, Cultelor și Artelor, înregistrată la nr. 049006/15-X-1940 privind materialele apărute în presa ungară, *idem*, f. 78.

³⁸ În scrisoarea către Ministerul Educației Naționale, Cultelor și Artelor, înregistrată la nr. 049252/16-X-1940, *idem*, f. 90-91.

³⁹ Cf. scrisoare înregistrată la Ministerul Educației Naționale, Cultelor și Artelor cu nr. 057652/29-XI-1940, *idem*, f. 181-182.

⁴⁰ Vezi adresa Fundației nr. 184/18-XI-1940 către Ministerul Educației Naționale, Cultelor și Artelor, înregistrată la nr. 058002/2-XII-1940, *idem*, f. 183.

⁴¹ Aprecieră reținută de Mitropolitul Ungro-Vlahiei, Veniamin, în adresa nr. 15811/1940, înregistrată cu nr. 054167/12-XI-1940, *idem*, f. 127.

⁴² În nota către Patriarh, 5-XI-1940, *idem*, f. 128.

înfricoșătoare”, era clar că reprezentarea lui Neagoe Basarab ca „un despot” nu putea fi tolerată⁴³. Cenzura și dictatul își spuneau cu tărie cuvântul!

Din rațiuni nu doar religioase, absolventul Seminarului „Episcopul Melchisedec” din Ismail, Dumitru Popescu, a cerut să fie preoțit, adresându-se generalului Ion Antonescu, cu precizarea că în urma refugiului „n-am rămas decât cu ce e pe noi”⁴⁴. Astfel de argumente nu au fost nici unice și nici puține!

Biserica Ortodoxă Română – ca majoritară – a încercat soluții, a căutat să dea un curs normal vieții religioase. Așa ne explicăm prezența Patriarhului Nicodim la inaugurarea Școlii de pictură bisericească, în ziua de 7 decembrie 1940, orele 16, la sediul Arhiepiscopal, ca prezident al reuniunii ce pune în funcție un important segment de politică artistică⁴⁵. Exemplul Întâi Stătătorului urma să fie preluat și de ceilalți slujitori ai altarului.

Resentimentară puternic apare acum și dorința de a șterge tablourile votive cu portretele fostului rege Carol al II-lea. Inițiat la reclamația legionarului bucureștean Vasile Stroescu din Cuibul „Bogdan Vodă” – subgarnizoana 3, organizația STB – care a sesizat că portretele votive ale fostului monarh, „rege trădător”, sunt contrare noii ordini, cerându-se „radierea din toate bisericile și locașurile sfinte”, un ordin al Ministerului Educației Naționale, Cultelor și Artelor din septembrie 1940 răspundea acestui deziderat⁴⁶. Încă o dată în istoria modernă a României, schimbarea politică abătea intoleranța asupra simbolurilor...

În luna decembrie 1940, tuturor slujitorilor altarelor li s-a impus jurământul față de noua ordine politică, față de conducătorul statului, în ceea ce era numit „credință lui Dumnezeu, Națiunii și Regelui”. Așa au făcut și cu maicile, cântărețele și personalul mănăstirii Nămăiești: stareța Valeria Canela a jurat la Patriarhie, iar preoții la prefectură, fiecare rostind: „credință și supunere conducătorului statului”, angajându-se să păstreze „ordinea și secretul” încredințat, să fie „cinstit” și să execute „fără șovăire ordinele”⁴⁷.

Crăciunul aceluia an fatidic a fost deosebit de greu pentru refugiații și expulzații români. Serbarea ardelenilor refugiați la București le-a amintit celor care au participat la Teatrul Național, Sala Studio, în dimineața zilei de 21 decembrie (ora 10), de datini și obiceiuri care nu se puteau uita. Vorbele dr. Victor Gherman au avut darul să-i mângâie pe cei siliți să întâmpine Nașterea Domnului departe de casele lor, iar colindele să le redea încrederea.

⁴³ *Ibidem*, f. 128-129.

⁴⁴ În adresa Președinției Consiliului de Miniștri, nr. 15327/11-XI-1940 trimisă Cultelor, *idem*, f. 185.

⁴⁵ Ministerul a desemnat, pentru a-l reprezenta la această inaugurare, pe consilierul legionar pr. dr. Gh. Racoveanu, vezi nota cu nr. 58749/1940, *idem*, f. 185.

⁴⁶ Vezi cererea înregistrată la Ministerul Educației Naționale, Cultelor și Artelor cu nr. 062290/21-XII-1940 și ordinul ministerial, în *loc.cit.*, f. 231.

⁴⁷ Cf. celor 28 de jurăminte scrise înainte Mitropoliei Ungro-Vlahiei de mănăstirea Nămăiești cu nr. 115/29-XI-1940 și înregistrate la nr. 018378/5-XII-1940, *idem*, f. 200.

În anul 1941, începând cu luna iulie, o mulțime de tineri teologi s-au arătat dornici să revină sau să fie numiți ca preoți în Basarabia reocupată de autoritățile române. Posturi se găseau, căci, numai în 1941, Mitropolia Basarabiei a înființat aici 130 de parohii noi.

Efortul de a recreștina un teritoriu cu probleme este vizibil deliberat și constant. Dacă înainte de 28 iunie 1940 în Basarabia funcționau 1259 preoți, la cedarea ei au rămas 601, majoritatea (658) refugiindu-se în țară. După un refugiu au fost rechemați 421 dintre cei veniți în România, alți 237 rămânând aici⁴⁸.

Până la 14 septembrie 1941, statul român a trimis în Basarabia 2 episcopi, 541 preoți, 22 diaconi, 6 profesori, 78 cântăreți bisericești, 34 călugări, un preot romano-catolic și altul armean, în total 688 persoane.

Argumentele celor care ajung aici sunt diferite: parohul Ioan Postoronica de la catedrala Tighina (era și profesor de religie la Gimnaziul „Principesa Ileana”), refugiat la 28 iunie 1940, la București – unde fusese numit preot la biserica Brezoianu și profesor la Școala normală de fete „Elena Doamna” – a dorit să revină pentru că „am plecat numai cu sufletul nădăjduind în dreptatea lui Dumnezeu Sfânt, care ne va izbăvi”, iar „țara, mamă bună, a purtat grijă de noi refugiați”⁴⁹. Alt preot, Nicolae Donos din Jora de Sus (plasa Chiperceni, județul Orhei), refugiat și el în țară, a fost numit la nou-înființata biserică „Sf. Alexandru” de pe lângă Azilul de bătrâni din Chișinău, dobândind postul în concurs cu alți șapte candidați⁵⁰.

Petre Cupea, licențiat în teologie, a luat locul unui preot decedat în timpul ocupației sovietice, Ștefan Zagordnii, la Suruceni (județul Lăpușna)⁵¹. Visarion Petculescu – și el licențiat în teologie, refugiat de la Cernăuți la Focșani – a fost numit preot la Mitoc (plasa Orhei) începând cu 1 ianuarie 1942, iar Ioan Mateescu (licențiat în teologie), la nou înființata parohie Mândra (comuna Palanca, plasa Călăraș, județul Lăpușna)⁵². Ștefan Voinea (absolvent de liceu teologic) a primit, de asemenea, post de paroh la parohia nou înființată de la Curluceni (plasa Călăraș, județul Lăpușna), iar Ioan Dumbravă (absolvent de facultate de teologie la Cernăuți) la noua parohie de la Tomai (plasa Comrat, Tighina)⁵³.

⁴⁸ Cf. tabloului recapitulativ de personal clerical trimis în Basarabia până la 15-IX-1941, în A.N.I.C., fond Ministerul Cultelor și Artelor, dosar 108/1941, f. 4.

⁴⁹ Cf. cererii din 16-VIII-1941 și memoriului din 10-XII-1941, analizate la minister la 15-I-1942, când i s-a dat un răspuns negativ, întrucât petiționarul era pensionat din învățământ, iar la catedrala din Tighina fusese numit preotul Leonida Popovici, în *loc.cit.*, dosar 102/1942, f. 49, 52.

⁵⁰ Cf. adresei Mitropoliei Basarabiei – Arhiepiscopiei Chișinău nr. 5464/9-I-1942 către Ministerul Cultelor și Artelor, *idem*, f. 41.

⁵¹ Cf. adresei Mitropoliei Basarabiei – Arhiepiscopia Chișinău, nr. 5433/9-I-1942, *idem*, f. 47.

⁵² Cf. adresei Mitropolitului Eftrem nr. 5177/23-XII-1941 și 5165/29-XII-1942 către Ministerul Cultelor și Artelor, înregistrate cu nr. 00395/2-I-1942 și 000650/3-I-1942, *idem*, f. 9, 10.

⁵³ Cf. adreselor nr. 5116/23-XII-1941 și 5483/10-I-1942 către Ministerul Cultelor și Artelor, *idem*, f. 14, 64.

Nu toate cererile au fost aprobate: preotul Atanasie Bădașcă (absolvent de facultate de teologie, 1939), ofițer T.R. în Regimentul 10 Roșiori (escadron I, pluton I), deși a cerut ministrului să slujească „pământul pe care l-am cutreierat timp de doi ani”, a primit răspunsul că, făcându-și „datoria față de țară ca soldat, serviți implicit și Sfânta noastră biserică”⁵⁴.

Altul, plutonier în rezervă Ioan Bălosu – refugiat din Feldru (Județul Năsăud) – teolog concentrat în Regimentul 1 Grăniceri, care a luptat în Basarabia și Transilvania, fiind rănit la Varcopani și decorat pentru vitejie cu „Coroana României” cu spade și panglică și „Virtutea Militară”, s-a adresat lui Ion Antonescu ca să fie sprijinit financiar pentru a fi hirotonit, neavând nicio altă sursă⁵⁵.

O comisiune de revizie a funcționarilor, înființată pentru toate județele Basarabiei, a conlucrat cu autoritățile religioase pentru numirea sau transferul preoților și cântăreților bisericești, iar poliția a eliberat certificate de comportare pentru cei care nu s-au refugiat, rămânând sub ocupația sovietică.

Tocmai din atari motive, pentru preotul N. Donos s-a invocat serviciul făcut „chiar pe malul Nistrului”, la Jora de Sus și de Mijloc, timp de 43 de ani, dar că a lăsat totul la venirea Armatei Roșii, deci „în slujba bolșevicilor n-a fost”, având o „atitudine demnă de bun român și de preot conștient și devotat misiunii sacre”⁵⁶.

Consiliul Eparhial din Chișinău a aprobat, de altfel, la 31 decembrie 1941, ca „preoții rămași sub ocupație, cari n-au servit biserica, renunțând la datoriile de păstori sufletești și îmbrăcând haina civilă, și care totuși au trăit în mijlocul credincioșilor ca simpli mireni, fără nicio grijă și răspundere atât în privința sfântului locaș cât și față de nevoile sufletești ale credincioșilor încredințați lor spre păstorie – aceștia să fie transferați către alte parohii, în interes de serviciu, din motive că au dat prilej să se bănuiască sinceritatea credinței lor atunci când se cerea s-o mărturisească și cu cuvântul și cu fapta și că acești preoți nu mai pot să se bucure în parohie de autoritatea incontestabilă, cerută astăzi de la fiecare preot ca propovăduitor al Evangheliei creștine”⁵⁷.

⁵⁴ Vezi corespondența înregistrată la Ministerul Cultelor și Artelor cu nr. 000151/1-I-1942, *idem*, f. 1.

⁵⁵ Cf. cererii înregistrate la Președinția Consiliului de Miniștri cu nr. 148923/11-I-1942, *idem*, f. 167.

⁵⁶ Așa îl caracterizează preot Nicolae Cotoman, protoiereu la plasa Chiperceni în nota nr. 404/27-XII-1941 către Arhiepiscopia Chișinăului, *idem*, f. 60.

⁵⁷ În adresa Mitropoliei Basarabiei – Arhiepiscopia Chișinăului nr. 1606/17-II-1942 către Ministerul Cultelor și Artelor, privitoare la transferul pr. Pavel Dănilă de la biserica cimitirului ortodox Chișinău, la biserica „Sf. Treime” din oraș. Cazul este tipic pentru complexitatea situației: cei trei preoți de la biserica „Tuturor Sfinților” a cimitirului, Pavel Dănilă (paroh și consilier în Consiliul eparhial), Visarion Popovici (protoiereu orașului) și Vladimir Grosu nu s-au refugiat, dar nici n-au servit sub bolșevici, locuind însă în casele parohiale. Pentru Pavel Dănilă situația era și mai specială. Mama sa, Teoctista, sora și cumnatul, Victor Cutieru, s-au refugiat în România la 28 iunie 1940, el, bolnav, neputând s-o facă. Cum fusese ofițer în armata rusă, sovieticii i-au propus să

Situația unora dintre preoții rămași în Basarabia sub ocupația sovietică confirmă complexitatea lucrurilor. Astfel, preotul catedralei din Orhei, Rodion Piescu, și ajutorul său, preotul Filip Gherbanovschi, au servit nu doar catedrala orașului, ci și alte două biserici de acolo. Primul, basarabean dintr-o familie preoțească începând cu 1809, când un strămoș de-al său a slujit la biserica din Volcineț – Hotin, s-a preotit în 1903, absolvind Seminarul teologic de la Chișinău și Orhei, unde a fost și profesor de religie la Liceul de băieți din oraș. Sub ocupația sovietică – scria Rodion Piescu mareșalului Ion Antonescu – a rămas din „dragostea noastră pentru biserică, acest monument sfânt, ctitoria domnitorului Vasile Lupu, care de 300 de ani mărturisește că lucrurile aceste trebuie în voie să fie ale poporului român”⁵⁸. Ce a făcut preotul sub sovietici reiese din referința Poliției orașului Orhei: „a păstrat tot timpul trează conștiința națională, fără a părăsi o clipă biserica în care a oficiat tot timpul cu o ținută demnă și morală față de toate manevrele și persecuțiunile suferite de la comuniști, creând în opinia publică stări sufletești de compătimire, pentru tot ce a trebuit să îndure un an de zile sub guvernarea comunistă”⁵⁹.

Doi slujitori ai bisericii, iată, care au păstrat în condiții grele „conștiința națională trează”, preotul Piescu dorind să se reactiveze în 1942⁶⁰.

Având în vedere criteriile de lealitate și de înlăturare a oricăror bănuieli, pentru noile posturi înființate în eparhia Basarabiei au fost preferați, în primul rând, preoți autohtoni care se refugiaseră în România și, bineînțeles, candidați din cuprinsul țării.

În altă situație s-a găsit studentul în anul III Teologie de la Cernăuți, Cudrițchi Teodor din comuna Bravilceni (județul Orhei). Acesta a candidat la un post de preot tot în Eparhia Chișinăului, îndemnat de temeinice motive: „1. Dragostea mea de a fi în serviciul țării și a Neamului în aceste vremuri grele. 2. În timpul dominației bolșevice am fost ruinat materialicește, astăzi fiind în imposibilitatea de a putea frecventa cursurile universității. 3. Tatăl meu fiind un biet cântăreț cu 4 copii”, iar el, proaspăt căsătorit și cu un copil și o soacră văduvă⁶¹.

Alt absolvent de studii teologice la Iași, dar fără a-și fi putut susține licența, Rusu T. Boris, fiul preotului Rusu Teodosie din comuna Crisnășești – Orhei, a cerut ministerului dispensă de studiu; refugiat cu părinții la Radomirești (județul Olt), dorea să revină în Basarabia pe un post de preot⁶². Dorința i-a fost

conlucreze cu NKVD-ul. Acesta a refuzat. După 49 de ani de serviciu, preotul aștepta decizia ministrului Cultelor și Artelor, în *loc.cit.*, f. 280-282.

⁵⁸ Vezi în documentația aflată în A.N.I.C., fond *Ministerul Cultelor și Artelor*, dosar 102/1942, f. 119v.

⁵⁹ Cf. notă Poliția Orhei, cu certificatul nr. 8440/19-XII-1942, *idem*, f. 115.

⁶⁰ Cf. cerere cu nr. 181/29-I-1942, înregistrată la Ministerul Cultelor și Artelor, *idem*, f. 112.

⁶¹ Cf. cerere către Ministerul Cultelor și Artelor, A.N.I.C., fond *Ministerul Cultelor și Artelor*, dosar 102/1942, f. 128.

⁶² Cf. cerere înregistrată la Mitropolia Basarabiei cu nr. 919/29-I-1942, *idem*, f. 144.

aprobată de minister și eparhie. În aceeași situație, studentul în anul III la Teologie, la Cernăuți, Levițchi P. Afinghen, originar din Climăuți – Soroca, absolvent al seminarului teoretic din Chișinău (1938), își motiva dorința de a intra în preoție prin sărăcia în care trăia⁶³.

Tânărul ofițer în rezervă, Nicolae N. Traian, absolvent al Seminarului teologic din Chișinău, în 1940, după ce a participat la război ca „teolog basarabean”, a cerut și el un post de preot, în ianuarie 1942⁶⁴. Ca orfan de tată și întreținător al unei bătrâne mame, avea argumentele pentru a fi numit preot în Basarabia.

Vasile Margină din Curleni (județul Orhei) – absolvent a șase clase elementare și două de Școală Agricolă la Cocurzeni – slujea, în 1942, de peste șase ani la mănăstirea Căpriană, în calitate de cântăreț. Orfan, căci părinții îi fuseseră deportați în Siberia, și-a găsit un rost, tot de cântăreț ajutor, la Șipota - Orhei. Enoriașii de acolo au atestat că „a combătut toată urgia păgânească și plină de otravă a comuniștilor aruncată asupra Bisericii și credinței creștine”, iar ieromonahul Ioachim Mihalachi i-a apreciat talentul și credința, așa că cererea sa pentru admiterea la examenul de cântăreț nu a întâmpinat împotriviri⁶⁵.

Preotul Grigore Samburschi de la parohia Hârtop (plasa Cimișlia, județul Tighina) face parte dintre aceia care s-au refugiat la venirea sovieticilor. Nu și tatăl său, care a fost apoi deportat. În februarie 1942, fiul a cerut numirea pe post de preot la parohia Cimișlia, unde a funcționat părintele său⁶⁶.

Alt preot, din Caliacra – Voinești, doctorand în teologie, Cioran F. Ioan, deși a primit post la Dragoș-Vodă (județul Ialomița), a cerut și a fost numit, la 17 decembrie 1941, în Transnistria⁶⁷.

Preotul Ciorbiță Ioan, originar din Gănești - Covurlui, a primit numire, la 7 februarie 1942, la mănăstirea de maici Vărăzrești (plasa Nisiporești, județul Lăpușna), de unde demisionase titularul, ieromonah Nathanail Gore⁶⁸.

Studentul teolog, Banu I. Ștefan (absolvent al Seminarului „Sf. Nicolae” din Râmnicu-Vâlcea), care a luptat pe front în 1941 și era încă militar, a fost numit – la recomandarea ministerului – la parohia Buga (plasa Budești, județul Lăpușna), începând cu 1 martie 1942⁶⁹.

⁶³ Cf. cerere, *idem*, f. 147.

⁶⁴ Cf. cerere către Mitropolia Basarabiei, nr. 960/27-I-1942, A.N.I.C., fond *Ministerul Cultelor și Artelor*, dosar 102/1942, f. 156.

⁶⁵ Cf. cerere înregistrată la Ministerul Cultelor și Artelor cu nr. 018424/27-I-11942, *idem*, f. 170, 172.

⁶⁶ Cf. transferul Mitropoliei Basarabiei nr. 6037/7-II-1942, *idem*, f. 207. În locul său, la Hârtop a fost numit un alt preot, Sevaste Ioan, originar din Corad – Tecuci.

⁶⁷ Cf. documentația Ministerului Cultelor și Artelor la nr. 007753/10-II-1942, *idem*, f. 216.

⁶⁸ Cf. numirea Mitropoliei Basarabiei nr. 231/7-II-1942, *idem*, f. 218.

⁶⁹ Cf. numirea Mitropoliei Basarabiei nr. 1353/4-II-1942, *idem*, f. 188.

Alt student, de 26 de ani, Iordache Gheorghe (anul II la Facultatea de Teologie din București), căsătorit, cu un copil, „sub drapel”, a cerut dispensă pentru hirotonie și numirea la o parohie „unde n-ar candida licențiați”⁷⁰. Cererea i-a fost aprobată.

În același timp, s-au făcut și o serie de schimburi între preoți: Svetlov Alexandru de la parohia Șipoteni (plasa Călălaș, județul Lăpușna) cu Gorduza Boris de la parohia Moreni (plasa Budești, județul Lăpușna), iar Tiscovschi Anatolie de la parohia Batâr (plasa Taraclia, județul Tighina) cu Ghinculov Alexandru de la parohia Ferapontianca (plasa Comrat, județul Tighina)⁷¹.

Preoții au fost dați, se înțelege, în verificare Comisiei, cum s-au petrecut lucrurile și cu Alexandru Ciachir (județul Orhei), căruia, odată stabilită conduita sa, i s-a aprobat transferul la parohia Bravicieni, în același județ⁷².

Mulți dintre preoții nou numiți erau originari din Vechiul Regat. Astfel, la mănăstirea de maici nou înființată la Hirova (județul Orhei), a fost numit popa Iulian, originar din comuna Măceșu de Sus, județul Dolj, iar la parohia Geamăna (plasa Taraclia, județul Tichina), Petrescu Traian, originar din comuna Meteleu (județul Buzău)⁷³.

La fel, Biciușcă Constantin (din Ștefănești – Botoșani), care a luptat în Regimentul 37 Infanterie, ca sergent, în 1941, licențiat an IV Facultatea de Teologie Cernăuți, a fost numit preot la parohia Batâr (plasa Taraclia, județul Tighina), la 1 ianuarie 1942⁷⁴.

Preoții au cerut, și uneori li s-au acordat, dispense de studii și vechime. Astfel, Vrabie V. Ion (născut în 1906 la Dahnovici - Lăpușna), locuitor în comuna Recea, același județ, a cerut admiterea sa la examenul pentru cl. I particular, la Școala de cântăreți Chișinău, în sesiunea 1942. Era un bun cântăreț bisericesc, căci a stat 14 ani la mănăstirea Dobrușa și Cornești (județul Bălți), fiind, de altfel, cântăreț onorific la bisericile Drăgușenii Vechi (între 1936-1937) și Recea (din 1939), la ultima chiar „pe timpul ocupației sovietice în Basarabia”⁷⁵.

Parohul Simion Neaga, de la biserica din Pereni (cerc. 3, județul Lăpușna), adevăra că Ion V. Vrabie „cunoștea bine cântările bisericești pe pasltichie, posedă voce destul de bună, cunoaște bine tipicul bisericesc”⁷⁶, iar parohul de la Recea, Grigore Buruiiană, a lăudat la tânăr „o creștere mănăstirească, unde a posedat tipicul și cântarea bisericească la una din cele mai înalte străni. Are o voce de tenor

⁷⁰ Cf. cerere înregistrată la Ministerul Cultelor și Artelor cu nr. 009780/19-II-1942, *idem*, f. 264.

⁷¹ Vezi, în ordine, deciziile Mitropoliei Basarabiei nr. 790/4-II și 555/4-II-1942, *idem*, f. 205-206.

⁷² Vezi rezultatele comunicate de Mitropolia Basarabiei cu nr. 323/29-I-1942, *idem*, f. 183.

⁷³ Vezi numirile făcute de Arhiepiscopul Efreim cu nr. 171/12-II și 6873/10-II, 1942, *idem*, f. 248, 249.

⁷⁴ Vezi numirea semnată de către Arhiepiscopul Efreim cu nr. 7212/14-I-1942, *idem*, f. 279.

⁷⁵ Cf. cerere către Ministerul Culturii Naționale și Cultelor cu nr. 031094/10-II-1942, *idem*, f. 279.

⁷⁶ Cf. recomandarea cu nr. 278/18-I-1942, Apărarea Patriotică preotului Neaga, care l-a avut cântăreț la Drăgușenii Vechi, *idem*, f. 262.

foarte plăcută”, iar la Recea „cântarea lui împodobește toată slujba și mai deosebit în psaltichie, care o posedă la perfecție și la care ține foarte mult”⁷⁷.

Ciumașu Dumitru (n. la Volocineț, județul Lăpușna, în 1908), după ce a trecut anul I la Școala de cântăreți din Chișinău, a solicitat aprobarea susținerii examenelor pentru anii II-IV în particular, năzuind și el un post de cântăreț. Causă: „dragostea nețărmurită de a servi cauza Domnului în Transnistria, provincie eliberată de curând”⁷⁸.

În iarna anului 1942 au continuat numirile, detașările și transferurile. Reintegrându-i la Cancelaria eparhială din Chișinău pe referenții consilierii Bursacovschi Vladimir și Știuca Ioan – doi profesioniști – s-au mai rezolvat lucrurile „în legătură cu refacerea fundamentală a vieții bisericești în Basarabia, în urma dezastrului lăsat de bolșevici – apoi înființarea de noi parohii, revizuirea personalului bisericesc rămas sub ocupație”⁷⁹.

Aflat în anul IV al Facultății de Teologie din Cernăuți, Orlenco Ștefan (n. la Coșernița, județul Orhei, în 1913), orfan de tată, cu fratele condamnat și deportat în Siberia, căsătorit, iar socrul mort la Odesa, a cerut dispensă de studii pentru a candida la o parohie în Arhiepiscopia Chișinăului⁸⁰.

Alt student, Untilă Gheorghe (n. la Onițcani, județul Orhei în 1917), absolvent de seminar teologic, căsătorit și în anul III la Teologie la Cernăuți, a solicitat dispensă pentru numirea ca preot⁸¹.

Și la Tomai (plasa Comrat, județul Tighina) a fost nevoie să-l transfere de la Mălăești- Bălăbănești (PLASA Budești, județul Lăpușna) pe preotul Trofimov Vasile; acesta l-a înlocuit pe alt confrate, Costev Atanasie, deportat în U.R.S.S.⁸².

La o altă parohie nou-înființată – cea de la Păhârniciești (județul Orhei) – a fost numit, la 15 ianuarie 1942, tot un preot din Vechiul Regat: Nicolae Gheorghe, originar din Buzău; la fel și la parohia Pitușca (județul Lăpușna), pe preotul, proaspăt absolvent al Academiei Teologice din Cluj, Augustin Triteanu, originar din Roman⁸³.

În ceea ce-i privește pe preoții din Cadrilater, aceștia au primit totuși posturi unde s-a putut și unde era liber. Preotul Chircă A. Nicolai a fost numit întâi la parohia Tudor Vladimirescu (Tecuci), iar la 1 decembrie 1941 a primit numirea la parohia Roșcani (județul Tighina). Nici situația sa nu era bună, căci de la Comisariatul general al evacuaților din Dobrogea nu primise decât vreo 7 000 de

⁷⁷ Cf. recomandarea din 21-I-1942, *idem*, f. 263.

⁷⁸ Cf. cerere înregistrată la Ministerul Cultelor și Artelor cu 009923/20-II-1942, *idem*, f. 266,268.

⁷⁹ În raportul Mitropoliei Basarabiei către Ministerul Cultelor, cu nr. 2018/16-II-1942, *idem*, f. 272.

⁸⁰ Vezi adresa Mitropoliei Basarabiei nr. 1865/17-II-1942, *idem*, f. 285.

⁸¹ Cf. adresa Mitropoliei Basarabiei nr. 2244/21-II-1942, *idem*, f. 304.

⁸² Vezi nota Mitropoliei Basarabiei cu nr. 371/20-II-1942, *idem*, f. 291.

⁸³ Cf. adresele Mitropoliei nr. 1177 și 1178/28-II-1942, *idem*, f. 312, 314.

lei pentru cele 25 ha de recoltă abandonate, iar în noul post nu primise salariul nici în 18 februarie 1942⁸⁴!

Comisiunile județene de revizuire a funcționarilor au avut mult de lucru în acele luni, analizând numeroase documente oficiale și declarații ale preoților și cântăreților bisericești. Au luat multe decizii favorabile celor rămași în Basarabia ocupată de sovietici, ca în cazul cântăreților Taban Serghie de la parohia Haritonovca (Chișinău) și Pavlencu Ștefan de la parohia Sf. Teodor Tiron din Chișinău, ambii cu comportare exemplară⁸⁵.

În 1935, în cuprinsul eparhiei Basarabiei se aflau numeroși cântăreți bisericești, numai în cuprinsul Episcopiei Hotinului de la Bălți funcționând 227; acestora, ministrul Cultelor și Artelor, Al. Lapedatu, le-a acordat 30 000 lei drept compensații în lunile iulie-august⁸⁶. Mai târziu, celor rămași li se vor cere contribuții bănești.

Împrumutul întregirii – lansat imediat după recuperarea Basarabiei – a găsit mediul bisericesc sărac și cu probleme bănești deosebite. Astfel, în cercul II al protoieriei județului Tighina, din 24 de parohii au răspuns pozitiv la împrumut doar trei, adunând între 14 – 28 decembrie 1941 sume modeste: 1 000 lei de la parohia Popeasca, 1 500 lei la Alexandreni, dar și 12 000 lei de la Tanatari⁸⁷. Cu câteva săptămâni înainte, între 7 – 14 decembrie, tot de aici, au fost șase cotizanți: parohiile Cârnațeni (1 000 lei), Cioburciu (3 000 lei), Plop Știubei (1 000 lei), Tatanari (13 000 lei), Ursoaia (1 000 lei) și Zaim (16 000 lei)⁸⁸.

Pe măsură ce autoritățile române s-au instalat în urma frontului, viața s-a normalizat. Treptat, treptat au fost reluate lucrările la monumentele bisericești, iar în unele locuri chiar cele de ridicare a unor noi biserici.

La 9 ianuarie 1942, mitropolitul Efrem l-a anunțat pe ministrul Ion Sandu că la Chișinău au adunat „o parte din instalațiile mecanice și sculele noastre de la Atelierele eparhiale de obiecte bisericești, împrăștiate de bolșevici, reorganizând și punând din nou în funcțiune atelierele cu toate secțiunile”⁸⁹. Le lipseau însă arama și sârma galbenă pentru icoane și cruciulițele lucrate pentru Transnistria cu scopul de a contribui „la recreștinarea populației de acolo, lipsită de 23 de ani de Biserică de către stăpânirea iudeo-comunistă”⁹⁰. Au cerut deci ministerului: 50 kg aramă galbenă în foi de 0,5 mm, 75 kg aramă galbenă în foi de 0,7 mm, 15 kg sârmă de 1

⁸⁴ Drept consecință, preotul s-a adresat mareșalului Antonescu, *idem*, f. 311.

⁸⁵ Vezi adresele Mitropoliei Basarabiei nr. 890/3-II, 939/7-II și 2219/20-II-1942 către Ministerul Cultelor și Artelor, *idem*, f. 297.

⁸⁶ Cf. adresa Episcopiei Hotin, Bălți, nr. 7461/8-VIII-1935 către Ministerul Cultelor și Artelor, în A.N.I.C., fond *Ministerul Cultelor și Artelor*, dosar 58/1935, f. 12.

⁸⁷ Cf. adresa protoieriei nr. 628/30-XII-1941 către Ministerul Culturii Naționale și Cultelor, A.N.I.C., fond *Ministerul Cultelor și Artelor*, dosar 102/1942, f. 13.

⁸⁸ Cf. adresei protoieriei nr. 598/29-XII-1941, *idem*, f. 23.

⁸⁹ Cf. adresa Mitropoliei Basarabiei nr. 129/9-I-1942, *idem*, f. 295.

⁹⁰ *Ibidem*.

mm și 10 kg sârmă de 1,5 mm. Acestea erau indispensabile efectuării de cruciulițe pentru cei botezați.

În urma intervențiilor, Subsecretariatul de Stat al Înzestrării Armatei a comunicat la Subsecretariatul de Stat al Cultelor și Artelor că au dat dispoziții ferme firmei „Frații Goldenberg” din București (str. Smârdan nr. 27) – aflată în lichidare – să livreze Arhiepiscopiei Chișinăului 150 kg sârmă de aramă de 0,5 și 1,5 mm⁹¹.

Dintr-o localitate de pe Nistru cu peste 6 000 de credincioși (Chițcani, județul Tighina), preotul Ștefan P. Moșneaga i-a trimis mareșalului Ion Antonescu cererea de „ajutor bănesc necesar continuării construcției bisericii noastre parohiale”, zădărnice în vara anului 1940. Căci enoriașii întorși din refugiu erau hotărâți să finalizeze lucrările începute în numele Domnului⁹². De acum speranța în normalizarea vieții începea să se înfiripeze în sufletul multor credincioși. Aceasta era de altfel forța prin care generație după generație a trecut peste încercări, păstrând vii pentru urmași limba și credința.

⁹¹ Vezi adresa nr. 2356/19-II-1942, *idem*, f. 292.

⁹² Cf. cererea parohiei nr. 7/2-II-1942, înregistrată la Secretariatul General al Președinției Consiliului de Miniștri cu nr. 404852/21-II-1942 și transmisă la Ministerul Cultelor și Artelor, *idem*, f. 301-303. vezi pentru alte exemple de lucrări efectuate la edificiile de cult, intervențiile Comisiei Monumentelor Istorice în Basarabia și Bucovina între 1940-1944, la Ioan Oprea, *Monumentele istorice din România (1850-1950)*, Editura Vreamea, București, 2001, p. 350-352.

MITROPOLIA BASARABIEI – ARHIEPISCOPIA CHIȘINĂULUI
TABEL CU NUMIRI ȘI TRANSFERURI. 1942

Nr. crt.	Nume și prenume	Studii	Post	Document numire	Observații
1.	Popescu Ilie	Seminar Teologic Curtea de Argeș	Preot ajutor la Colonița (plasa Budești, județul Lăpușna)	Mitropolia Basarabiei nr. 67/ 3-I-1942	Originar din Greci, comuna Brăneț, județ Romanați
2.	Priguza Evstatie	diacon	Cântăreț la parohia Siveț (plasa Budești, județul Lăpușna), transferat la parohia Obor - Chișinău	Transfer Mitropolia Basarabiei nr. 5434/ 9-I-1942	n. 1919, refugiat la Episcopia Buzău
3.	Tonu Vladimir	diacon	De la parohia Gura-Galbenă (plasa Cimișlia, județ Tighina) la parohia Bardar (plasa Hâncești, județul Lăpușna)	Transfer Mitropolia Basarabiei nr. 5436/ 9-I-1942	Refugiat la Pitești
4.	Bacșira Nichita	cântăreț	De la parohia Bardar la parohia Mucești (oraș Chișinău)	Transfer Mitropolia Basarabiei nr. 5437/ 9-I-1942	
5.	Hamchevici Teodor	cântăreț	De la parohia Cimișeni (plasa Budești, județul Lăpușna) la parohia Șipoteni (plasa Călăraș, județul Lăpușna)	Transfer Mitropolia Basarabiei nr. 5129/ 3-I-1942	rămas sub ocupația sovietică și concentrat pe front
6.	Buruiană Vasile	cântăreț	De la parohia Manzîr (plasa Căușeni, județul Tighina) la parohia Borisova	Transfer Mitropolia Basarabiei nr. 4970/ 3-I-1942	Ofițer pe front până la Odessa

			(oraș Tighina)		
7.	Plămădeală Vasile	cântăreț	De la parohia Buțeni (plasa Hâncești - Stolniceni, județul Lăpușna) la Hâncești	Transfer Mitropolia Basarabiei nr. 2513/ 14-I-1942	
8.	Marcencu Alexandru	cântăreț	De la parohia Boșcana (județul Orhei) la parohia Slobozia Doamnei (județul Orhei)	Transfer Mitropolia Basarabiei nr. 2349/ 14-I-1942	
9.	Mândrescu Mihail	cântăreț	De la parohia Strășeni II (plasa Călăraș, județul Lăpușna) la parohia Strășeni I	Transfer Mitropolia Basarabiei nr. 1520/ 14-I-1942	
10.	Chipra Iulian	cântăreț	De la biserica – orfelinat Chișinău la biserica Mereșeni (plasa Hâncești, județul Lăpușna)	Transfer Mitropolia Basarabiei nr. 951/ 14-I-1942	În locul lui Bușilă Eugen, executat de sovietici
11.	Nicov Andrei	preot	De la parohia Călăraș la biserica Tuturor Sfinților din Chișinău	Transfer Mitropolia Basarabiei nr. 76/ 12-I-1942	
12.	Ilicevici Gheorghe	preot	Transferat la parohia Mereni (plasa Budești, județul Lăpușna)	Transfer Mitropolia Basarabiei nr. 236/ 12-I-1942	Refugiat la Râmnicu-Vâlcea
13.	Grosu Vladimir	preot	Transferat la biserica Sf. Haralambie – Chișinău	Transfer Mitropolia Basarabiei nr. 76/ 12-I-1942	
14.	Ababii Petru	preot	Transferat de la biserica Mereni la parohia Buicani - Chișinău	Transfer Mitropolia Basarabiei nr. 6096/ 12-I-1942	Refugiat la Râmnicu-Vâlcea
15.	Grosu Pavel	preot	Transferat de la biserica Sf. Haralambie – Chișinău la biserica cimitirului	Transfer Mitropolia Basarabiei nr. 76/ 12-I-1942	Refugiat la București

			Chișinău		
16.	Popovici Leonide	preot	Transferat de la parohia Proteagailovca (Tighina) ca preot I la Catedrala din Tighina	Transfer Mitropolia Basarabiei nr. 352/ 16-I-1942	
17.	Solomon Eugen	preot	Transferat de la parohia Căușenii Noi (județul Tighina) la parohia Proteagailovca	Transfer Mitropolia Basarabiei nr. 352/ 16-I-1942	
18.	Buruiană Galaction	preot	Transferat de la parohia Gangura (județul Tighina) la parohia Căușenii Noi	Transfer Mitropolia Basarabiei nr. 352/ 16-I-1942	
19.	Mizunschi Teoctist	preot	Transferat de la parohia Tocuz (județul Tighina) la parohia Gangura	Transfer Mitropolia Basarabiei nr. 352/ 16-I-1942	
20.	Vasilescu Nicolae	preot	Numire la parohia Tocuz (județul Tighina)	Transfer Mitropolia Basarabiei nr. 352/ 16-I-1942	Refugiat din Transilvania
21.	Voldman	cântăreț	Transferat de la parohia Bahmutea (plasa Cimișlia, județul Tighina) la parohia Dezghinge (județul Tighina)	Transfer Mitropolia Basarabiei nr. 4351/ 16-I-1942	Pe un loc eliberat de Gușcenco Constantin, care a plecat odată cu trupele sovietice
22.	Bordianu Leonid	cântăreț	Transferat de la parohia Mînceni (plasa Chiperceni, județul Orhei) la parohia Saharna (plasa Rezina, județul Olt)	Transfer Mitropolia Basarabiei nr. 1959/ 16-I-1942	Pe un loc eliberat de decesul lui Cecan Gheorghe
23.	Solomon Samuil	cântăreț	Transferat de la parohia Slobozia – Dușca la parohia Bocșana - Orhei	Transfer Mitropolia Basarabiei nr. 4907/ 16-I-1942	Titularul Marcencu Al. Transferat la Slobozia Doamnei

24.	Grosu Alexie	cântăreț	Transferat de la parohia Calfa (plasa Tighina) la parohia Gălești (plasa Gălești, județul Tighina)	Transfer Mitropolia Basarabiei nr. 2792/ 16-I-1942	
25.	Fântână Vasile	Liceul teologic, preot	Numit la parohia Găurenii de Sus (plasa Niciporeni, județul Lăpușna)	Numire Mitropolia Basarabiei nr. 5201/ 19-I-1942	Originar din Iași, numit în locul lui Drăghici Leonid, transferat la biserica Vânători (județul Lăpușna)
26.	Trandafir Aureliu	Liceul teologic, preot	Numit la parohia nou înființată Slobozia - Gorodiște (plasa Chiperceni, județul Orhei)	Numire Mitropolia Basarabiei nr. 6946/ 21-I-1942	Originar din Pitești
27.	Romanovici Eugen	diacon – cântăreț	Numit la biserica Tuturor Sfinților, Chișinău	Numire Mitropolia Basarabiei nr. 129/ 21-I-1942	Fost econom la Școala eparhială de fete și diacon la capela liceului, numit în locul lui Borș Gheorghe, plecat în U.R.S.S.
28.	Stoian Andrei	cântăreț	Transfer de la parohia Jora de Jos (plasa Chiperceni, județul Orhei) la parohia Jora de Sus	Numire Mitropolia Basarabiei nr. 4737/ 22-I-1942	La decesul titularului Popa Dimitrie
29.	Dobrot Pavel	cântăreț	Transfer de la parohia Beimacalia (plasa Taraclia, județul Tighina) la parohia Gârbovăț	Numire Mitropolia Basarabiei nr. 5161/ 22-I-1942	Titularul, Sarău Ioan, transferat la biserica cimitirului Tighina
30.	Simeon Sava	cântăreț	Transfer de la parohia Chițcani (județul Tighina) la Catedrala Tighina	Transfer Mitropolia Basarabiei nr. 4979/ 22-I-1942	Titularul, Grosu Serghie, deportat de sovietici

31.	Macovei Mihail	cântăreț	Transfer de la parohia Oxentia (plasa Chiperceni, județul Orhei) la parohia Piatra (județul Orhei)	Transfer Mitropolia Basarabiei nr. 1423/ 22-I-1942	Refugiat la biserica Măicăneasa (București) și numit în locul preotului Butucel Alexandru, deportat de sovietici
32.	Barcaru Vladimir	cântăreț	Transfer de la parohia Principele Carol (plasa Hâncești, județul Lăpușna) la parohia Marinici (plasa Niciporeni, județul Lăpușna)	Transfer Mitropolia Basarabiei nr. 5229/ 22-I-1942	
33.	Guzuri Dimitrie	cântăreț	Transfer de la parohia Leușeni (plasa Hâncești, județul Lăpușna) la parohia Principele Carol	Transfer Mitropolia Basarabiei nr. 5735/ 22-I-1942	
34.	Giurgea Ioan	Liceul teologic, diacon	Numire la parohia Jariștea I (județul Putna) ca preot ajutător, la parohia Mășcăuți (plasa Orhei, județul Orhei)	Numire Mitropolia Basarabiei nr. 6817/ 19 -I-1942	
35.	Buzdugan Teodor	Seminar teologic, preot	Numire la parohia Stohnaia (județul Orhei)	Numire Mitropolia Basarabiei nr. 5296/ 20 -I-1942	În locul preotului Petcu Teodor, transferat la parohia Tășeni – Orhei
36.	Mogoș N. Constantin	preot	Numire de la parohia Televești la parohia nou înființată Slobozia – Hoginești (plasa Orhei)	Numire Mitropolia Basarabiei nr. 196/ 14 -I-1942	Originar din comuna Pisica (județul Tulcea)
37.	Iurcu Ioan	Seminar teologic, preot	Numire la parohia nou-înființată Jora de Mijloc (județul Orhei)	Numire Mitropolia Basarabiei nr. 6106/ 28 -I-1942	

38.	Străistaru Grigore	preot	Transfer de la parohia Vișcăuți (plasa Chiperceni, județul Orhei) la parohia nouă Botoșani (județul Orhei)	Transfer Mitropolia Basarabiei nr. 512/ 28 -I-1942	
39.	Nicolae N. Traian	Seminar teologic Chișinău, preot (din 1940)	Numire la mănăstirea de maici Saharna (plasa Rezina, județul Orhei)	Numire Mitropolia Basarabiei nr. 960/ 28 -I-1942	Născut la Tohani (Prahova) dintr-o familie de preoți, rămas orfan după Primul Război Mondial
40.	Chirilov Valerian	Liceul teologic	Numire la parohia Șerpeni (plasa Tighina)	Numire Mitropolia Basarabiei nr. 301/ 30 -I-1942	În locul tatălui, preot deportat în U.R.S.S.
41.	Terlețchi C.	preot	Numire la parohia nou-înființată Jaboloc (plasa Orhei)	Numire Mitropolia Basarabiei nr. 338/ 16 -I-1942	
42.	Petrescu E. Eugen	preot	Numire ca preot ajutor la parohia nou-înființată Ulmu (plasa Ulmu, județul Lăpușna)	Numire Mitropolia Basarabiei nr. 6937/ 31 -I-1942	Originar din Iași
43.	Stănescu I. Ioan	Student teologie, preot	Numire ca preot ajutor la parohia nouă Cobusca Nouă (plasa Tighina, județul Tighina)	Numire Mitropolia Basarabiei nr. 7104/ 30 -I-1942	Fost cântăreț la biserica Sf. Ilie-Pipera (București)
44.	Zaharia Costache	Facultatea de Teologie, preot	Numire la parohia nouă Bogzești (plasa Telenești, județul Orhei)	Numire Mitropolia Basarabiei nr. 7021/ 30 -I-1942	Originar din Bârlad
45.	Bordeniuc Teodor	cântăreț	Transfer de la biserica Sf. Împărați Râșcani (Chișinău) la parohia	Transfer Mitropolia Basarabiei nr. 7261/ 30 -I-	Fost refugiat la Craiova, numit în locul lui Grozdov

			Adormirea Maicii Domnului (Chișinău)	1942	Mihail, deportat în U.R.S.S.
46.	Veceaslav Aron	cântăreț	Transfer de la biserica Sf. Alexandru - Visterniceni (Chișinău) la biserica Sf. Împărați Râșcani (Chișinău)	Transfer Mitropolia Basarabiei nr. 7259/ 30 -I-1942	Fost cântăreț la biserica Nașterea Maicii Domnului din cartierul Bumbăcari (București)
47.	Gontaru Teodor	preot	Transfer de la parohia Tarasova (plasa Rezina, județul Orhei) la parohia Cornova (plasa Telenești, județul Orhei)	Transfer Mitropolia Basarabiei nr. 282/ 30 -I-1942	În locul preotului Dodi Andrei, transferat la parohia Brănești (județul Orhei)
48.	Chiru Vlad	preot	Numire de la parohia Măgura (județul Constanța) la parohia nou înființată Sirota (plasa Chiperceni, județul Orhei)	Numire la recomandarea ministrului, Mitropolia Basarabiei nr. 5177/ 30 -I-1942	
49.	Coman T. Ioan	preot	Numire la parohia nouă Pașcani - Logănești (plasa Budești, județul Lăpușna)	Numire la recomandarea ministrului, Mitropolia Basarabiei nr. 7076/ 30 -I-1942	Refugiat din Cadrilater
50.	Șlenschi Teodor	preot	Transfer de la parohia Roșcani (județul Tighina) ca preot ajutor la parohia nou înființată Sturzeni (plasa Taraclia, județul Tighina)	Transfer Mitropolia Basarabiei nr. 1194/ 7 -II-1942	
51.	Dănilă Pavel	preot	Transfer la parohia Sf. Treime, Chișinău	Transfer Mitropolia Basarabiei nr. 1086/ 7 -II-1942	În același ordin cu preotul Bolboceanu Nicolae, transferat la parohia Tuturor Sfinților, Chișinău

52.	Roșca Serghei	preot	Numit la capela Facultății de Agronomie, Chișinău	Numire Mitropolia Basarabiei nr. 471/ 29 -I-1942	
53.	Vazduschi Izidur	preot	Numire la parohia nou înființată Emental (plasa Taraclia, județul Tighina)	Numire Mitropolia Basarabiei nr. 6642/ 31 -I-1942	Refugiat la Poienile de sub Munte (județul Maramureș) preot la parohia Bulza (județul Severin)
54.	Drăgan Ioan	preot	Transfer de la parohia Leușeni la parohia Bujor (plasa Hâncești, județul Lăpușna)	Transfer Mitropolia Basarabiei nr. 5500/ 4 -II-1942	În locul preotului Harea Teodor, mort sub ocupația sovietică
55.	Avram Petru	preot	Numire la parohia Dolna (județul Lăpușna)	Numire Mitropolia Basarabiei nr. 1187/ 12 -II-1942	Înainte la parohia Dobârceni (județul Botoșani)
56.	Mârza Alexie	preot	Transfer de la parohia Bălăceanu (județul Lăpușna) la parohia Scorțeni (județul Orhei)	Transfer Mitropolia Basarabiei nr. 465/ 1 -II-1942	
57.	Bădescu Ștefan	preot profesor	Numire la Liceul eparhial de fete Chișinău	Numire Mitropolia Basarabiei nr. 7069/ 12 -II-1942	Spiritual și profesor la Școala de cântăreți din Curtea de Argeș
58.	Surugiu D. Nicolae	cântăreț	Numit la parohia Izbeliștea (județul Orhei)	Numire Mitropolia Basarabiei nr. 1025/ 12 -II-1942	În locul lui Lozovanu Pavel, transferat la Ciobuciu (județul Tighina)
59.	Papa Vasile	cântăreț	Transfer de la parohia Cojușca (plasa Ialoveni, județul Lăpușna) la parohia	Transfer Mitropolia Basarabiei nr. 3447/ 14 -II-	În locul lui Mândrescu Mihail, transferat la parohia

			Călăraș – Lăpușna	1942	Strășeni I
60.	Malintin Boris	cântăreț	Numit la biserica Sf. Alexandru din Visterniceni – Chișinău	Numire Mitropolia Basarabiei nr. 1366/ 13 -II-1942	În locul lui Veaceslav Aron, transferat la biserica Sf. Împărați – Râșcani
61.	Ivanesi Ștefan	cântăreț	Transfer de la parohia Troița (plasa Taraclia, județul Tighina) la parohia Sângera (plasa Ialoveni, județul Lăpușna)	Transfer Mitropolia Basarabiei nr. 883/ 14 -II-1942	În locul lui Izmaie Vlad, transferat la Geamăna (județul Tighina)
62.	Brașoveanu Timotei	cântăreț	Transfer de la parohia Negrești (plasa Călăraș, județul Lăpușna) la parohia nou înființată Mitoc (plasa Orhei, județul Orhei)	Transfer Mitropolia Basarabiei nr. 7097/ 14 -II-1942	
63.	Sârbu Leonid	cântăreț	Transfer de la parohia Roșcani (plasa Tighina) la parohia Geamăna (plasa Taraclia, județul Tighina)	Transfer Mitropolia Basarabiei nr. 3710/ 14 -II-1942	În locul lui Burcovschi Dimitrie, deportat de sovietici